

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să soadreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 29 Septembrie 1906.

Numărul 40.

Greva religioasă din Posen.

În foaia „Germania“ din 25 Septembrie n. a. c. cetim următorul prim articol foarte instructiv:

„Greva religioasă a pruncilor poloni ia dimensiuni tot mai mari și cuprinde și școli de acelea, în cari instrucțiunea religioasă în limba germană s'a fost introdus deja mai înainte de aceasta cu câțiva ani. În urmare se face încercarea de a prezenta greva ca urmare a atingerii săvârșite prin presă ori prin agitatori. Dară ni-se scrie, că dacă ai în vedere espectorările și fețele amărâte ale celor adunați și vrei, să fi sincer, îți caută, să zici, că atingeră aceasta nu este un simptom trecător, ci manifestarea unei amărăciuni, carea a prins acum de ani rădăcini adânci în inimi. Semioficiosul „Posener Tageblatt“ prezintă starea lucrului din provincia Posen așa, ca și cum până acum ar fi stăpânit liniștea cea mai frumoasă, ca și cum eliminarea sistematică a limbii materne polone din instrucțiunea religioasă ar avea parte de aprobarea cea mai desăvârșită a părinților, și ca și cum părinții abia acum ar fi fost seduși prin agitare la împotrivire. Întrebăm acum, dacă chipul acesta de a prezenta lucrul are scopul de a întuneca în opiniunea publică din parte interesată motivul și însemnătatea grevei religioase, ori doară de a întări autoritățile școlastice în punctul lor de vedere cel de până acum? Vom, să lăsăm întrebarea aceasta fără de răspuns, dară o tractare atât de superficială a grevei acesteia este a bună samă un joc îndrăzneț, ce se face față cu sentimentele a sute de mii de suflete de ale părinților și pruncilor și cu datorințele statului față cu cetățenii lui.

„Până în anii 70 asuprirea limbii polone s'a mărginit la terenul politic și oficial și în parte la cel economic. Abia Kulturkampful a transpus lupta pe terenul religioasă. Și dacă la toți pașii agresivi împotriva limbii, năravurilor și obiceiurilor polone până atunci aflase răspuns numai în neîndestulare și în proteste, atacul de atunci făcut asupra sentimentelor și drepturilor religioase a poporului

a dat de o împotrivire, ca și care în nici o altă dieceză a Prusiei nu s'a manifestat în afară așa de tare. Eliminarea limbii materne polone din instrucțiunea religioasă a fost între altele cauza, carea a învăpăiat împotrivire fățișe. Scriitorul articolului acestuia își aduce încă foarte bine aminte, cu ce blăstămuri au salutată părinții și pruncii introducerea limbii germane ca limbă de propunere a religiunii, în ce chip își aruncau pruncii unul altuia în față formule germane de rugăciune drept cuvinte de sudalmă și de batjocură, în ce chip își băteau joc până și de rugăciunea „Tatăl nostru“. Să fie oare aceasta educațiunea, ce se dă într'o școală creștinească? Oaute ori și cine în raporturile stenografice ale dezbaterilor din Landtag de prin anii 80. Nu s'a arătat oare aproape în fieste care ședință întărătarea părinților poloni și confuzia fatală a spiritelor, carea o produce abuzul instrucției religioase spre germanizare? Nu știu oare „Posener Tageblatt“ și cele două guverne nimica despre lucrurile acestea? Nu știu oare nimica nici despre proteste și rugările a sute de comune, cari s'au trimis autorităților școlastice în deceniul din urmă? Atuncia unde au ajuns acelea? De repetite ori, cu tot prilejul, deși cu durere mare sufletească, se declară părinții, că sunt învoiți cu aceea, că obiectele de instrucție cele profane se propun poruncilor lor poloni în limba germană. Dară când e vorba de înrăurirea asupra inimii, de întărirea sentimentului religios celui trezit de mamă, de învăpăierea dragostii față cu Dumnezeu și cu deaproapele, ei atuncia pretind folosirea singurului mijloc sigur, folosirea limbii materne. Și în aceasta au ei pe partea sa lumea civilizată întreagă, neluând afară nici chiar Rusia. O schimosire a darului acestuia preasant al lui Dumnezeu, a doririi de tot felul de bunătate și dreptate caută să se răzbune amar.

„Guvernului i-ar căuta să știe și aceea, că polonul semnele acelea externe, cu cari deprinde el sentimentul religios, le încopie mai tare de religie decât Germanul, carele este mai liniștit și mai îmbumbat. Limba polonă deja dela introducerea creștinismului a fost în totdeauna strâns împreună cu catolicismul,

și Polonul în eliminarea limbii materne din instrucțiunea religioasă vede deci cu atât mai vârtos un atac asupra religiunii sale, și o primejdie, ce amenință viața lui cea religioasă.

„Presă polonă amintește de repetite ori cazuri, în cari pruncii au să fie siluiți prin pedepse de arest de mai multe oare, și prin pedepse de bătaie, ca împotriva poruncilor părinților să se supună școlii. Din Hohensalza se vestește, că un prunc pedepsit în școală s'a bolnăvit de înțepenirea cefei. Investigația pornită va dovedi dacă și întru cât stă pedepsirea în legătură cu bolnăvirea. Dară până la rostirea sentinței toți sunt convinși despre aceea, că pedepsirea cu bătaie cel puțin a iritat pruncul peste măsură și l-a făcut mai simțitor față cu boala aceea. Iritația în comună firește că este mare, și blăstămuri întâmpină pe învățători și sistemul de instrucție.

„Acum îți caută să-ți pui întrebarea, că pentru ce atâta amărăire, ură, pedeapsă, pentru ce blamajul acesta înainte a toată lumea civilizată? Pentru cele 2—3 oare săptămânale de instrucție religioasă în limba polonă? În toate gimnaziile se propune limba franceză, angleză, și altele, fără ca din aceasta să se nască pentru școală oare-care greutate, și în școala poporală acestea 2—3 oare săptămânale de instrucție religioasă în limba polonă să fie o pedecă pentru mersul învățământului! Dacă deci guvernul nu va să se espună vinovățirii, că el desconsideră educația religioasă a tineretului, atuncia el nu are, să deosească instrucțiunea religioasă la rolul unui mijloc politic. El are, să o tracteze așa, precum constituția va, ca ea să fie tractată prin autorizarea respectivelor societăți religioase, adecă ca un mijloc spre educația generațiilor în frica lui Dumnezeu și în respectarea ori cărei autorități, așa dară și a celei părintești și a celei bisericești.

„Noi în totdeauna ne-am ridicat glasul împotriva legilor escepționale și a represaliilor, căci iustitia est fundamentum regnorum, dară cu prilejul grevei acestei religioase ne caută, să ni-l ridicăm în chip încă și mai serios și mai energic. Oăci în cazul acesta politica cea falză se transpune pe terenul religios, și

prin aceasta se primejduiește însă și religia. — Organul oficios rusesc „Nowoje Wremja” s'a cuprins deja într'un articol mai lung cu situația din Posen și s'a exprimat cu bucurie, că prăpastia și ura Polonilor împotriva Germanilor se face tot mai adâncă.

„În multe locuri pruncii cei pedepsiți pentru ascultarea sa fiească față cu părinții săi, merg din arest de-adreptul la biserică ori la o icoană sfântă, pentruca să dobândească prin lacrimi și rugăciune ușurare inimilor sale strimtorate. Întrebăm, ce ar simții reprezentanții răspunzători ai autorităților școlastice, dacă pe pruncii lor i-ar sili oare cine cu forța la rugăciune și instrucție religioasă într'o limbă străină ori însușită numai în chip superficial? „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face!” Porunca aceasta ar trebui să fie îndreptariul lucrării nu numai în conviețuirea privată ori pe terenul dreptului, ci obligă și pe reprezentanții autorităților statului“.

Să predicăm...

(Continuare și fine).

Acest sfat al sf. Apostol mi-să pare mai potrivit împrejurărilor noastre. A prescrie și a țineă predicii sistematice în toate Duminecile și sărbătorile anului, mi-se pare imposibil, căci de multe-ori lipsește timpul de pregătire, de multe-ori lipsesc credincioșii, altă-dată alte inconveniente. Sfatul sf. Pavel, că „cu vreme” — la ocazie — este cel mai prielnic învățării. Sunt sâr-

bătorile mari, poporul adunat în biserică, ascultă cu multă evlavie tălcuirea însămnătății zilei; să întâmplă bună oară un scandal în comună, spiritele sunt agitate, la ocașinea binevenită, fiind atenținnea deja excitată, preotul are obiectul gata, ca folosându-se de prilej, înfierând faptul, să îndrepte mintea credincioșilor spre lucruri mai bune.

La închiere de căsătorie părechea tineră pășeste înainte altarului cu mii de speranțe, cu multe propusuri, dacă preotul pe lângă acestea mai adaugă și el învățătura despre sfințenia actului, despre datorințele bărbatului și mnerii față de biserică și față de sine însuși, deși nu va rămânea tot, totuși *semper aliquid haeret!* și mirii de astăzi sunt părinții de mâne, dacă ei vor fi cu frica lui Dumnezeu, așa își vor crește și copiii lor, și iată ne succede a ne crește o generație nouă predispusă a ține cu tărie la așezămintele bisericii și la învățăturile ei.

Mare a fost todeauna puterea cuvântului, dar mai ales în zilele noastre este de nedescris. Mare fiind puterea lui, înaltă sau pustiește. Cuvântul este sabie cu două tăișuri, se folosește spre scopuri bune și mârșave. De puterea lui să folosesc și adversarii bisericii: socialiști, anabapțiști, nazareni, liber cugetători ș. a. Lăudat să fie Domnul, noi până acum îi cunoaștem numai după nume; să fim cu ochii în patru nu cumva să-și întindă mrețele și asupra credincioșilor noștri. Avem un codice puternic și vecinic, sf. Evanghelie „*isvor de apă vie*”, care nu seacă nici odată; să scoatem din ei cu prisosință, să ne adăpăm poporul, mai înainte de ce ar fi gustat din otrava învățăturilor rele. Să ne pregătim fie-care în parte credincioșii a înțelege ce este predica? Atunci vor ști să aștepte cu cete la

vremi mai bune să primești misionari. — Atunci vor înțelege ce sunt predicile de misiuni. Până atunci unul fiește-carele să fim băgători de samă, la ceea ce ne învăță marele maestru al oratoriei din biserică orientală Sf. Ioan Gură-de-aur:

„Cum vor putea aceia, cari după direcție trebuie să păzească trupul lui Hristos, care trup are să lupte nu împotriva trupurilor, ci împotriva puterilor nevăzute, cum vor putea apăra sănătatea și întregitatea acestui trup. — adevărat credincioșii lui Hristos, dacă nu trec peste puterea omenească, și nu cunosc bine legile salutare ale păstoririi sufletesti? Nu știi că pe acest trup îl amenință cu mult mai multe boale și ispite, ca pe adevăratul trup, și că acest trup cu mult mai iute să bolnăvește și mai cu greu să vindecă? Doftorii trupului omenească au la îndemână diferite leacuri, și dispun de mulțime de instrumente pentru operație; prescriu dietă pentru bolnav; de multe-ori o schimbare de aer prielnică bolnavului, este destul pentru însănătoșare; — și să întâmplă și aceea, că un somn tiguic face medicul superflu, pentru-că să tămăduiește de sine bolnavul. Aici însă ia boala sufletescă nu avem la îndemână nici unul din mijloacele acestea. — ci după esperință numai o cale și un mijloc este pentru tămăduire, adevărat *predicarea cu graiul viu*. Aceasta este instrumentul de operație; aceasta este dieta (instrumentul); aceasta e schimbarea de aer; aceasta e leacul, focul în loc de fer, aceasta este de lipsă ca să tăiem, sau să ardem. Și dacă nu putem nimica cu aceasta, toate celelalte nu plătesc nimica. Cu aceasta scuturăm din somn conștiința amortită; cu aceasta tundem ecrescențele extravaganțiilor; cu aceasta îndreptăm defectele, cu un cuvânt îndeplinim tot, ceea ce este spre sănătatea sufletului.

FEUILLETON.

„Mântuiește-ți sufletul“.

— *Răspuns Dlui I. Duma—Ialtin.* —

„Telegraful Român” din 23 August n. a. c. publică la „foiță” un articol „de fratească informație obiectivă și conștientioasă” (așa și-l numește autorul) eșit din peana cunoscutului scriitor de cronici literare Ioan Duma—Ialtin; în care e vorbă de cartea noastră de predici: „Mântuiește-ți sufletul”, de I. P. Toussaint.

Dacă autorul ar fi vorbit numai de noi și de greșele noastre — ușor l-am fi trecut cu vederea, — că, de, suntem tineri și noi. După-ce însă susține că însăși cartea conține multe erori, iar pe autorul ei îl socotește între cei mai mediocri — imi ieau permisiunea, să fac cunoscut și cetitorilor „Unirii” conținutul articolului, împreună cu modestele mele reflexiuni, cu atât mai vârtos, că însuși Dsa o dorește aceasta, când zice: „Unirea din Blaj, organul preotimiei unite, ar face un act de înaltă dreptate și ar dovedi o interesare deosebită pentru binele sufletesc al cetitorilor ei — dacă ar reproduce articolul acesta etc.“

Cuvântări bisericesti de moda veche, zice Dl Duma, menite să cutremure cu înfiorări zguduitoare în fața păcatului de moarte, să trezească tainici adieri mângâitoare la apropierea morții celui drept, să smulgă țipete de durere la descrierea grozăviilor din iad sau accente de admirație

pentru înțelepciunea — papei Benedict al XI-lea, am avut și avem destule. După-ce apoi face excepție cu P. Maior și Zach.

Bun continuă: Așteptăm acum să ne sosească altfel de predici, cari să ne umplă mintea și inima. Enunță apoi cu Dl Iorga principiul, că predica trebuie să progreseze cu timpul. Cum înțelege însă Dl Duma acest progres? Firește așa, că să eliminăm dintr'insele învățături neplăcute Dsale ca *greutatea păcatului de moarte, grozăvia iadului* etc. Să nu mai socotim *moartea dreptului* ca motiv de îndreptare pentru păcătoși — și să nu ne provocăm decât la înțelepciunea *sfinților cu părul numai chiciură* (vorba Dsale). Traduceri, zice Dsa mai departe — avem puține, dintre celebritățile pe teren oratoric numai pe *Massilon* îl avem schilodit de „nu știu care preot din jurul Gherlei”¹⁾ apoi pe *Ion Gură-de-aur*, care în mare parte nu se poate folosi din cauza cirilelor încrute (2), și pe celebrul *Nie Miniat*, fost episcop în entare insulă a Greciei.

Autorul cărții „Mântuiește-ți sufletul” nu e celebru, de sigur fiind-că Dl Duma nu i-a auzit de nume. I. P. Toussaint de fapt e un orator contemporan, abia de 2—3 ani trecut la eternitate, nu-i mirare așadar că celebritatea lui n'a ajuns la urechile Dlui Duma. Reiese însă celebritatea lui și numai din faptul, că opurile lui în scurt timp au ajuns câte 3—4 ediții și s'au tradus în mai multe limbi.

Trec peste „măruntele întrebări, ce nu se mai sfârșesc, și peste exclamările dese“.

¹⁾ Cel ce vrea să se convingă cât de rău stau unele fraze de ale Dlui Iorga în gura pigmeilor epigoni, să cetească foisoarele „Telegrafului” S. P.

cari toate dacă sunt bine așezate, dau un deosebit farmec predicii (pentru cei, cari mai sunt capabili să-l simtă) și mă opresc ia așa numita exagerare, care îți face rân, a sincerității în credință, încât se poate lua drept simularea aproape desăvârșită a acestei sincerități. Care e temeiul credinței după I. P. Toussaint? Isus Hristos! Noi trebuie să credem adevărurile, pentru-că ni-le propune sânta maică biserică. Aceasta e imposibilă, chiar și după învățătura neuniților, pentru-că Dl Hristos a zis către apostolii sei: *Eu voi ruga pe tatăl meu și alt mângâitor va da voue, ca să rămână cu voi în veac: Spiritul adevărului* etc. Spiritul acesta este, care nu-i permite să se abată dela învățăturile Dlui Hristos. „Credeți, zice Toussaint, pentru-că învățătura vestită vouă e a bisericii, iar învățătura bisericii e învățătura lui Hristos Fiului lui Dumnezeu — Adevărului vecinic. Aceste fiind motivele de credibilitate, urmează de sine, că noi „suntem dator să credem, pentru-că zice Domnul: „*Cel ce nu va crede, osândi-se-va*“. În consecință, „e păcat de moarte a te îndoi despre un singur adevăr din învățătura bisericii, ori a nu-l crede destul de respicat, dar și mai mare păcat de moarte ar fi a ataca cu vorba sau în scris cu atare adevăr“. Aceasta i-se pare Dlui Duma, exagerare a sincerității în credință, și nici nu-i mirare, pentru-că după învățăturile păgânilor moderni numai adevărurile fundamentale²⁾ suntem dator să le credem, despre celelalte ne putem îndoi și le putem nega, fără să păcătăm. Va să zică ni-e iertat să tragem

²⁾ După învățătura ortodoxă a bisericii toate adevărurile de credință sunt fundamentale S. P.

Pentru aceea trebuie să ne silim cu toată ardoarea, ca cuvântul lui Hristos să locuiască cu prisosință în noi!"

Nicolau Zugrav.

CORESPONDINȚE.

Nazareni bătuți.

Cuzăplac, 22 Sept. 1906.

Țara noastră e un teren foarte potrivit pentru dezvoltarea diferitelor confesiuni. Aici pe lângă ortodoxi și romano-catolici este un număr însemnat de unitari, armeni, luterani, calvini, evrei și alți, amestecați între sine. De aici provine ca și sectele în înțeleșul strins a cuvântului, și-au dezvoltat activitatea lor. Cu începerea reformației s'a ivit „anabaptismul”, apoi „pietismul”, iar prin anii 70 din veacul trecut a eșit la iveală învățăturile lui Fröhlich despre nazarenism — predicate aici mai întâiu de un Ludovic Hemsey. Acesta a fost calfă de faur, și ca atare a umbliat din un loc în altul în vaudră. Era om foarte evlavios — dar fără orientare sigură în credință — în „sfințele adunări” a aflat el ceea ce mult a dorit. În anul 1842, îl aflăm în Pesta, unde pentru ultimată își aduna oile, apoi fugi în Zürich, unde a murit în anul 1843. Al doilea întemeietor al nazarenismului în Ungaria a fost Ștefan Calmar născut din părinții rom.-cat. Acesta s'a făcut nazaren în anul 1850, în o temniță din Budapesta. În anul 1854, a scăpat din temniță și a început ași câștiga aderenți, cu cari putea să-și țină adunările sale celea ascunse. Acestea adunări au fost descoperite și așa prorocul Calmar, a fost alungat de aici. A mai predicat credința nazarenă în mai

multe locuri, până ce a nebunit și a fost dus la casa nebunilor în Viena. Înaintea morții sale s'a lăpădat de nazarenism, dar totuși a murit ca dușman al tuturor religiunilor positive. Ca propoveditoriu nazaren a urmat după dânsul un Carol Etei. Acesta a învățat se cunoască nazarenismul în o temniță, unde a stat 12 ani pentru jaf și omor. După ce a scăpat din temniță, a umbliat din sat în sat, vânând suflete neprecaute. Așa a ajuns la Hód-Mező-Vásárhely, unde și-a căpătat de soțiu de credință un Iosif Tóth. Din Hód-Mező-Vásárhely învățătura nazarenă a trecut în comitatele: Csanád, Békés, Bihar și Arad, de aici apoi a trecut în Ardeal.

A caracteriza credința nazarenă, e foarte greu. Câte capete, atâtea păreri. Ei nu au ajuns încă la o unitate organică. Izvorul cunoștinței lor e S. Scriptura, pe carea după cetire o explică după capul lor. Nu recunosc sântenia Sântelor Sacramente, ținerea posturilor și ajunurilor, venerarea Sântilor, crucei, icoanelor, rugăciunile pentru cei morți, ținerea sărbătorilor, adecă ei nu au Paști, Rusale, Crăciun, etc. În jurul Huedinului înainte de aceasta cu 10—12 ani, nimenea nu avea ideie — în popor — de „pocăiți”. Acum durere, și în jurul acesta a trecut în castrele lor un număr de creștini, vrednic de băgat în samă, cei mai mulți sunt unguri reformați, apoi și dintre români.

Se adună în cete, se numesc pe sine „nepăsători”, „sânți”, „credincioși”, „dragii Domnului”. Ei mai susțin și cred, că adunarea lor e chemată, ba are datorință mare se conducă la credință, carea place „Domnului” lumea întreagă de aceea pescuiesc cu atâta patimă prin ape străine. Ei cred și aceea, că cu cât converteste cineva mai multe suflete, cu atât mai mare merit are în ceruri.

Pentru scopul acesta, în 26 August a. e. s'a prezentat în comuna noastră Cuzăplac o ceată de nazareni, constatătoare din 4 bărbați, 2 femei, toți unguri din Aimașulmare și Chechiș, afară de unii, carele a fost român din Fildul-de-jos.

După ce au ajuns în comună, s'an tras la o casă, unde numai niște femei și copii erau acasă. S'a făcut veste în sat de sosirea „pocăiților”, și așa s'a adunat acolo mai tot satul. În casă erau cei 6 „pocăiți”, dintre cari unul era predicator mai lătaș. Au intrat în casă și câteva femei, fete și copii din sat, dintre cari done femei de ungar au cuprins loc între „pocăiți”, și când aceștia cântau, atunci și ele glăsuiau, imitând pe „pocăiți”. Predicatorul cel mai înțelept, fiind ungar, a predicat ungurește, apoi a tălmăcit și românește, spunând că ei sunt foarte fericiți, de când s'au pocăit, că acum nu fac păcate și duhul sânt a intrat în ei și Acela îi povățuiește. A început a face propuneri, că ar dori ca și poporul din Cuzăplac se treacă la credința lor cea mântuitoare. După acestea toți pocăiții s'au sculat în picioare și au cântat o cântare din „Harfa Sionului”. Dar când cântau mai cu foc, atunci se auzeau afară unele fluieruri ascuțite și puternice și strigăte de: „afară cu pocăiții”. În momentul acela a intrat în casa, unde cântau pocăiții un proprietar din Cuzăplac cu sugara în gură și pălăria pe cap, provocând pe pocăiți, ca se iasă din sat, căci la din contra nu stă bun pentru întregitatea pielei lor.

Nu s'an înfricat însă, până ce au auzit lovituri puternice în poartă și strigăte de: „la băte feciori”. Pe atunci a sosit acolo antistia comunală sub conducerea notariului cercual, pentru a liniști poporul, care era foarte întăritat și sub paza sa a petrecut pocăiții până i-a scos afară din sat. Dar

la îndoiială vrednicia de crezământ a Dnui Isus Hristos! Alt comentariu e de prisos.

Că nu-i plac Dnui Duma subiecte de felul acestora: Sufletele din purgator, biserica cea adevărată, judecata particulară — asta o înțeleg — nu înțeleg însă, cari sunt acele subiecte, cari formează patru din cinci părți a cărții, și cari nu sunt potrivite pentru noi? Aceste ar fi trebuit să ni-le arete.

Privite predicile aceste din alt punct de vedere, curat teologic, „întăia și cea mai însemnată (greșală) zice Dsa, e cântarea de a îngrozi, punerea fricei ca motiv de căpetenie al faptelor omenești.” Singur din aserțiunea aceasta poate vedea ori-cine, cât de superficial a cetit Dl Duma predicile noastre. Să vedem: pentru-ce trebuie să încunjurăm păcatele? Pentru-că 1. păcatul e o faptă plină de răutate față de Dumnezeu. Prin păcat vătămăm pe Dumnezeu, care e stăpânul nostru al tuturor, care ne conduce pe toți pe cărările vieții, care e mult milostiv față de noi. ¹⁾ Pentru toate aceste noi ar trebui să-l iubim, nu să-l vătămăm. Iată dar motivul de căpetenie al faptelor omenești: desăvârșirea lui Dumnezeu și iubirea lui față de noi. În locul al 2-lea efectele păcatului sunt rele: căderea din grația lui Dumnezeu, încetarea de a mai fi fiu al lui Dumnezeu, pierderea meritelor câștigate, eventual pagubă în bunurile vremelnice — și în urmă vecinica nefericire. Numai după însirarea multor motive pentru încunjurarea păcatelor, cari toate se reduc la *pierderea iubirii lui Dumnezeu* se aduce motivul principal al faptelor omenești — după Toussaint.

¹⁾ Vezi predica a II-a, pag. 32, pasagiul din urmă.

De altcum frica de pedeapsă totuși e un motiv, deși nu cel dintăiu al faptelor omenești. Aducă-și numai aminte Dl Duma despre părerea de rău, care e necesară la sfânta taină a pocăinței. Există părere de rău perfectă, care porcede din iubirea perfecțiunilor lui Dumnezeu, al cărei singur motiv e vătămarea ființei *celei mai desăvârșite, celei prea vrednice de iubire* și există părere de rău a *bunului nostru celui mai înalt imperfectă*, al cărei motiv e iară-și vătămarea lui Dumnezeu, *celui ce pedepsește păcatul*. Părerea de rău perfectă nu e necesară la taina pocăinței, pentru-că aceasta justifică pe om înainte de primirea sacramentului. E necesară însă părerea de rău imperfectă, ba tocmai slăbiciunea firii omenești, care arare-ori e în stare să producă părere de rău perfectă, a fost motivul întemeierii acestui preasfânt sacrament. Acuma să vedem: pentru-ce s'au scris aceste predici? Pentru oamenii păcătoși și pentru întoarcerea lor. Să vedem mai departe procesul, prin care trebuie să treacă fie-care păcătos, până când se știe justificat înaintea lui Dumnezeu. Ca să se poată îndrepta, înainte de toate el trebuie să-și cunoască starea cea tristă, în care se află. Ca să și-o cunoască, e de lipsă să știe: cum trebuie să fie un om, ca să fie plăcut lui Dumnezeu? Trebuie să cunoască adecă importanța îngrijirii de suflet: dacă ne îngrijim de el, îl dobândim, dacă nu, îl pierdem.

Aceasta o propune, cum nu se poate mai frumos — cuvântarea întâia, despre *mântuirea sufletului*.

Ce contribuie la pierderea sufletului? Păcatul de moarte. E necesar așadar să cunoască răutatea și grozăvia păcatului.

Aceasta se poate cunoaște din considerarea naturii păcatului și a urmărilor lui celor triste. Cu aceste se ocupă predica a 2-a, care am făcut-o cunoscută mai sus. În predica a 3-a autorul face o reprivire istorică asupra felului, cum a pedepsit Dumnezeu păcatul în cer, în paradisul pământesc, pe lemnul crucei și în iad, încă un motiv, care îndeamnă pe om la părăsirea păcatului. În predica a 4-a ne prezintă un păcătos pe patul de moarte, cu toate torturile și chinurile lui. ²⁾

Urmează apoi predica a 5-a despre judecate particulare (care o admit și unii teologi neuniți cu judecata mai particulară!) A 6-a despre judecata din urmă și a 7-a despre iad. Toate aceste sunt menite, să producă în om părere de rău și propus de îndreptare. Cum crede Dl Duma, că se vor produce aceste altcum, decât prezentând urmările păcatului, în toată golătatea lor, așa cum ni-le prezintă sf. Scriptură, sfinții părinți și mintea sănătoasă?

Să știe Dl Duma, că e cu mult mai înfricoșat iadul, decât suntem noi în stare să-l descriem după înviațiunile generale, ce ni-le dă sf. Scriptură. Apoi cerce să predice păcătoșilor *religia iubirii*, omitând pedepsele pentru păcat, ori imblânzindu-le, să vedem, va avea măcar cel mai mic efect? Mai departe: unde e scris, că religia iubirii nu admite dreptatea lui Dumnezeu? Dumnezeu e prea milostiv, dar și prea drept.

Despre dreptatea lui Dumnezeu a fost vorbă în predicile 2—7, acum urmează alte 6, în cari se tractează mila lui Dumnezeu.

²⁾ Dacă vrem să ne facem închipuire despre felul, în care se deosebește moartea păcătosului de a dreptului, să ne aducem aminte de Voltaire, S. P.

ce se vezi, tumultul poporului, desconsiderând opreliștea antistei comunale, a petrecut pe pocăiți cale de un kilometru dela sat, fluierând și strigând în urma lor. De-odată s'a văzut că unul dintre pocăiți (românul) cade în șanț ametit, fiind lovit în cap cu o piatră. O femeie pocăită a scăpat cu fuga prin niște cucuruzi. Ceialalți pocăiți au fost rău bătuți.

Acum poporul așteaptă cu nerăbdare se vază, ca oare pocăiții ținese-vor de cuvânt, sau iarăși își vor mai cerea norocul, să vadă, cât pot suferi spatele lor. Cu greu i-au lăsat scăpați, după ce au promis, că nu vor mai veni în Cuzăplac, cât vor trăi.

i—g.

Un englez aprobând lupta națională.

Zilele trecute a petrecut în țara noastră o deputațiune de bărbați însemnați englezi, membri ai clubului „Eighty” din Anglia, cu scopul de a studia și cunoaște mai de aproape Ungaria și locuitorii săi, pecum și relațiile politice ale acestei țări. Unul dintre acești bărbați, poate figura cea mai interesantă, eruditul profesor de istorie dela universitatea Cambridge, *Oscar Browning*, a făcut următoarele declarații importante și pentru lupta noastră națională, unui ziarist din capitală.

„Lupta politică este îndreptătită și sigură de toate simpatiile, dacă are de scop, apărarea limbei naționale și proprietăților naționale, adică bunurile subiective ale unei națiuni, fără să fie stăpână peste aceste prețioase lucruri, nu există națiune liberă și nici viețuitoare. Unde însă într'o comunitate de popoare, o astfel de luptă să asuprește dela puterea centrală, acolo trebuie, după-

cum ne învață istoria, să păgubească asupritorul.”

„Cum să ții socoteală de toate dorințele naționale ale unei comunități de popoare, cari deosebindu-se prin tradiție, aspirațiuni și culturală, se luptă unele după supremație, altele după recunoaștere. Nu urmează de aci, că legătura, ce le ține laolaltă, le dau un întreg puternic, va rupe, ori cel puțin se va dărâpana? — Intrebă mai departe ziaristul.

„Intrebarea asta prefăcui pe istoric în profetul, care aprinde la lumina trecutului, făclia, ce luminează îndepărtatul viitor. „Cheia acestei probleme”, a zis bătrânul, este dezvoltarea. Ea merge pe calea ei oabla, după o anumită lege, la a cărei capăt este federațiunea”. Și apăsând, ceea ce dovedea convingerea adâncă, adăugă profesorul: „federațiunea da, nici-odată însă separațiune”.

„Pe când Englezii clubului „Eighty” petreceau mai cu voie bună la vânatoarea aranjată pe moșiile contelui Károlyi István și se îmbrățișau, lucru mare, cu Ungurii, — iată că bucuria celor înfrățiți este stricată rău: a sosit adevăratul marele ziar „Times” dela Londra, aducând un articol, în care-i ceartă pe membrii clubului „Eighty”, zicând că nu trebuie să primească invitarea partidului kossuthist și peste tot: să se țină de coada acestui partid, ori partidul lui Kossuth de coada Englezilor, căci n'au plecat ei din Londra, să facă treaba unui partid, ci să cunoască țara și popoarele.

Și pentru această pățanie Ungurii învinuesc tot pe Goluchowsky.”

Central University Library Cluj

Nr. 817—1906.

CONCURS.

În conformitate cu dispozițiunile normativului general pentru administrarea fondurilor și fundațiilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” și a deciziunii Nr. 166. din ședința dela 14 și 15 August a. c. se publică concurs pentru „premiul Andreiu Murășanu” de K. 300.

La concurs se va admite ori-ce lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în decursul anilor 1905 și 1906, fie ea din sfera literaturii frumoase sau artistice, fie o colecțiune de literatură populară.

Concurenții vor avea să înainteze până la 31 Decembrie n. a. c. la biroul „Asociațiunii” în Sibiu, cinci exemplare ale lucrării lor. Decernarea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, iar premiarea însăși în adunarea generală a „Asociațiunii” din anul viitor.

Sibiu, în 1 Sept. 1906.

Prezidiul Asociațiunii:

Iosif Sterea Șuluțu m. p.

Învitare de abonament.

Apropiindu-se sfârșitul anului, rugăm pe toți abonenții noștri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foi.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Dumnezeu e îndelung răbdător, și atare fiind așteaptă întoarcerea păcătoșului. ba mai mult în nemărginita lui milă îi conferă grația întoarcerii. Datorința omului e să conaere cu grația aceasta, să nu amâne întoarcerea. În predica 10—13 se tractează despre necesitatea și folosul pocăinței, despre părerea de rău și propusul de îndreptare, ispitirea conștiinței și mărturisirea. Cel ce împlinește toate aceste e justificat, acela se poate împărtăși cu sacramentul viilor, cu pâinea ângerească, cu preasântul sacrament al Euharistiei. Cel ce însă a fățărnic numai pocăința, acela prin împărtășirea cu sf. Euharistie, după învățătura apostolului neamurilor, — judecată lui își mânăncă și bea. Pentru a feri pe oameni de păcatul acesta, Toussaint adăugă predica a 14-a despre cuminecarea cu nevrednicie.

Dar și omul justificat are datorințe, cu atât mai vărtos, acum trebuie să împlinească legea lui Dumnezeu. Aceste le tractează Toussaint în predicile următoare 15—29, iar în predicile 30—46, tractează anumite adevăruri de credință, deprinderi de pietate, împrejurările, cari pot produce recăderea în păcate etc. etc. Dreptul își va primi răsplata sa, moartea lui va fi o moarte liniștită, o moarte fericită. ¹⁾ după care urmează adevărata fericire, raiul cu toate frumusețile lui. ²⁾ Iată alte motive de ale faptelor omești! Oare în acestea încă preponderază frica? N'a observat Dl Duma, că pecum după o furtună puternică urmează o ploaie lină, așa în cartea aceasta după grozăviile iadului, ca un soare strălucete iubirea lui Dumnezeu?

¹⁾ Vezi predica 48.

²⁾ Vezi predica 49.

Zice Dl Duma mai departe — ca să trec neste naivitățile cu *Quo vadis* și cu Vechiul testament — că: „a dona greșală, asemenea celei diutăi e presărarea în multe locuri a acelor învățături eronate, cari au făcut ca biserica română să fie, începând cu veacul al IX-lea, o mare greșală, o ruptură dureros de mare din biserica lui Hristos (hm!). E de prisos — așa cred — să ne mai opăcim și la afirmația aceasta, căci nu rezultă dintr'însa altceva, decât că Dl Duma nu s'a emancipat de obiceiul acesta perfid al neunirii și schismei grecești, de a afirma ceva sus și tare, fără să dovedească. Una nu mai vreau să-l întreb: Zis-am uoi că și preoții gr-orientali trebuie să folosească învățăturile — cari de altcum constituie o neînsemnată parte a cărții — abia 3 predici: 5, 45 și 46 — despre papa, purgator și judecata particulară?

Rămâne să răspundem la întrebarea: e potrivită cartea noastră împrejurărilor, între cari se află poporul român? Da, e potrivită. E potrivită, dacă considerăm viațile, cari s'au lăsat și se lătesc și mai tare, pentru necredință, ce începe a se lăți în popor, cari toate contribuie la îndepărtarea lui dela scopul ultim al fie-cărui individ. Care e chemarea noastră, a preoților bisericii lui Hristos, dacă nu conducerea sufletelor la mântuire? Mai departe, drept are Dl Duma, n'are lipsă poporul nostru să știe pe sfinții Iosif de Lienezza, Catarina de Genua etc., de cari își ia îndrăzneala a-și bate joc, ci are lipsă să urmeze exemplele lor. Dl Duma nici habar n'are ce frumoase exemple de virtute etc. i-se prezintă în legătură cu vre-un sfânt ori altă figură din istorie, d-sale i-e destul să fie papistaș, că

apoi țină-te băiete! *Non quis — sed quid —* die Duma, adevărul acesta „banal de elementar” și aici trebuie ținut înaintea ochilor! Afară de aceea ce-l oprește pe un preot gr-or. să înlocuiască pe sf. Vincențiu de Ferraza cu vre-un sfânt pravoslavnic de după schismă, cu sf. Marcu Efesinul, ori cu preasfântul Fotie ³⁾ ori pe alt sfânt „cu părul numai chiecură”?

Atâta cu privire la greșelile, cari le atribuie Dl Duma autorului cărții. Să vedem acum, într'o fugă, greșelile, ce ni-le atribuie noue, traducătorilor.

Înainte de toate susține, că s'a dat de minciună promisiunea de a ne apropia cât mai tare de limba poporului. Drept dovadă aduce câteva cuvinte ca: *onoruri, aparțin, existență, intern, oferește, servesc* etc. Caută însă Dl Duma ori-ce scriere, apărută până acum și destinată poporului, ori vre-o foaie cu pretenția de a fi scrisă pentru popor și îl asigură, că cuvintele neînțelese de popor, sunt cu mult mai frecvente acolo, ca în predicile noastre. Apoi sunt cuvinte, cari de sine stătătoare, nu le înțelege poporul, dar le înțelege în propoziție. Mai departe, de ce să nu învețe și poporul termini, așa putea zice tehnici, cari numai prin circumscieri li putea reda în limba populară, ajungând une-ori la monstruoșitate, ca Dl Duma bunăoară, când zice scandalului *pricină de sminteață* (nf!) În sfârșit apoi, predicile nu sunt destinate să le cetească poporul, ci preoții. Acel preot, care nu e în stare să înlocuiască, cu o frază cuvinte, pe cari poate nu fie-care parohian al său le înțelege — să se

³⁾ Vezi mai fie-care pagină a Pidalionului ori a opului „*Επιτομή των θεϊών δογματων*”.

Dare de samă și mulțumită publică.

La petrecerea de vară ținută în M. Ludoș la 12 August a. c. au binevoit a contribui peste prețul de intrare următorii dni:

Teodor Moga, propr. Zan. 5 cor. V. Vlasa, not. Bagiu, 1 cor. Maxim Oltean, Sânger, 40 fil. Romeo Muntean, 3 cor. D. Boila 1 cor. Iuliu Vlăsa, propr. Ciud 2 cor. Ion Herșan 1 cor. Allez Eudre 1 c. Iuliu Dan 1 cor. Văd. Aurelia Maior, Chimiteinic 2 cor. Dr. V. Moldovan, adv. Tarda 2 cor. Emil Petricăș 1 cor. Ferenc Farkas 1 cor. Rosenthal I. 1 cor. Romul Orbean, preot, Iclândel, 2 cor. Valics Károly 2 cor. Zaharie Rad. Șeușia, 1 cor. Alex. Radu 2 cor. Vasile Saltelechi, v.-protop. Bardoș 1 c. Emil Alexandrescu Cormos, mare proprietar Grebeniș, 6 cor. Mariuș Eieșes, propr. Velcher, 1 cor. Dr. Pomneiu German, medic. Șercaia, 6 cor. Ioan Dau, Mociu, 2 cor. G. Bozac, propr. Velcher, 6 cor. Iuliu Ilian, preot, Grind. 1 cor. St. Roșu 2 cor. Dna Fekete Negruț, Cioj-Mănăstur 2 cor. Iacob Ușiu, prof. Ludoș 2 cor. Teodor Nagy, preot, Zan 1 cor. Vasile Vlăsa, preot, Buciu 1 cor. Dna Caliani, Șeușia 2 cor. Dr. Ioan Oltean, adv. Ludoș 6 cor. Ioan Levea, proprietar, Sâmbotelec 3 cor. Dna Elena Bercean, Ghiriș 1 cor. Ioan Biaz, prof. Șeușia 1 cor. Felföldi Béla, protopretor, Ludoș 2 cor. Ioan Bozdoc, preot, Ciud 1 cor. Simeon Rus, preot, T. Tur 2 cor. Herovitz Lakab, notar public, Ludoș 1 cor. Vasile Orosan, preot, Sânjacob 1 cor. Vicențiu Orosan, preot 1 cor. Dr. Keresztes Ede, adv. Ludoș 2 cor. Dna Tolocan, Ludoș 3 cor. Dr. Victor Moldovan, adv. Mocs 6 cor. Dr. Szatmári Zoltán, medic, Ludoș 2 cor. Ales. Câmpcan 1 cor. Moritz Mihály, Ludoș 4 cor. Keresztes Pál, Ludoș 3 cor.

Oferte marimonioase am primit dela Dni: Ioan Russu, propr. Ludoș 10 cor. Dr. Elvér Antal dep. dietal 20 cor. Dr. Stern Manó, adv. Ludoș 4 cor. Szeki Lajos, notar

Întorcă înapoi la Cazanile veacului al XVII-lea și al XVIII-lea...

Urmează o înșirare de greșeli gramaticale etc., asupra cărora nu mai stărnesc ca să răspund, pentru-că snt rari și puține, datorite multe tiparului, și nu pot avea înflință asupra valorii unei cărți, traduse și lucrate în puținul timp, ce ne-a stat la dispoziție. Însemnăm numai că fraza *a lucra mântuirea sufletului* nu o folosește numai Boiu, ci și sf. Scriptură.

Cam așa ar fi articolul de „frățească informație etc. a dlui Duma. Cele ce urmează, în cari descopere unele pseudonime, fără să-l fi încredințat cineva, și ni-se face imputare, că de ce n'am dat o explicație a misiunilor (cel ce ceteste cartea aceasta, acela știe ce-s misiunile) ie mai lăsăm și nebăgate în samă.

Onorații preoți, cari au cumpărat cartea noastră, ne vor ști înțelege pe lângă toată dorința dlui Duma de a orienta întreg clerul românesc (merci!) Ne vor înțelege și acei onorați preoți gr.-orientali emancipați de sub fanatismul bizantin, cari știu alege, ce e potrivit și știu omite ce e nepotrivit pentru credincioșii lor.

De încheiere — a propos de dorința dlui Duma Paltin adresată „Unirii“, aș cuteza să aștept și eu ca „Telegraful Român“ făcând un „act de înaltă dreptate cu adevărat!“ să reproducă acest articol, răspuns al meu! Dar se prea poate, că în cazul de față, „Telegraful“ să aibă în vedere totuși mai mult renumele și „bună“ credința cronicarului său literar (Dl Duma-Paltin) de cât adevăratul interes și adevărata bunăcredință a cetitorilor sei!!

Septimiu S. Popa.

Cheța 4 cor. Petru Nirăstean, preot, Ernot 2 cor. Barra Samuel, propr. Chimiteinic 2 cor. Bucur Șogan, mare propr. Badiu 10 cor. și Nicolau Solomon, protop. Ludoș 5 cor.

Suma tuturor intrărilor face 540 cor. 40 fil. a esitelor 264 cor. 08 fil. Venitul curat al petrecerii de 276 cor. 32 fil. s'a administrat la casa școalei gr.-cat. din loc.

Prmească marimonioșii și binevoitorii contribuenți și pe calta aceasta mulțumitele noastre.

M.-Ludoș, la 30 August 1906.

În numele comitetului aranjator:

Vasiliu Morariu,
inv., cassar.

Noutăți.

Hymen. Vasiliu Birle, cleric absolut și Eugenia Petrișor, invita la actul nunniei lor, ce se va celebra la 30 Sept. a. c. în biserica gr.-cat. din Șasa.

— Ioan Pop, cleric absolut și Maria Fodor, anunță actul nunniei lor, care se va celebra la 4 Octobrie n. a. c. în biserica gr.-cat. din Măhal.

— Ioan Pop, cleric abs. și Cornelia Sima, anunță nunnia lor, care s'a celebrat în 16 Sept. n. a. c.

Examen de calificățiune. Examenul corector de calificățiune cu învățătorii dela școalele elementare gr.-cat. din Arhidieceză, se vor ține în 10 Octobrie n. a. c.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea vicariului Kőszeghy, se eserie concurs până la 15 Octobrie n. a. c. Pot concurge juriști și studenți gimnaziaști români de origine nobilă din Maramurăș. La recurse să se alăture carte de botez, atestat despre origine nobilă și testimoniul școlar din anul școl. trecut. — Recursele adresate către Comitet, sunt a să trimitte la Tit Bud, vicariul Maramurășului.

Aviz. Să aduce la cunoștință, că sortarea obiectelor dela loteria aranjată în favorul noiei biserici din Baia-mare, s'a amânat până în 15 Sept. 1907.

Excursiunea Oltenilor la București. Primim următorul aviz dela dl advocat Dr. Ioan Turcu: Ca toți să fie bine orientați. Vă rog să publicați, ca excursiunea Oltenilor dela București, să face neschimbat, în tocmă în modul și în timpul arătat și până acuma în jurnale, adică: *Sâmbătă acuma după ziua Crucei, în 29 Sept. n. a. c. la 3 oare dimineața, plecăm cu toții cu trenul din Brașov.* Ori și ce eventuală formă contrară nu corespunde adevărului. La această excursiune s'a asociat mulți și din alte părți, și s'a asociat și orchestra de țărani cu instrumente de metal, a bravilor noștri Tohaneni. Spre plecare din Brașov toți să fie din bună vreme acolo.

Comitetul central al „Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiu“, în ședința sa din 20 ert. a hotărât între altele,

ca *expoziția de copii*, prima de acest fel la noi, să se țină Duminică la 14 Oct. n. a. c. în frunțașă comuă Apoldul-român. Se admit deocamdată numai copii din Apoldul-rom. cu vârsta dela 6 luni până la 6 ani. Premii se impart în valoare de 200 cor., dăruite de particulari și de Reuninne (fondul expozițiilor). Premiile se impart în libele de depuneri ale „Casei de păstrare din Săliște“, pe lângă câte o „casseta de economizare“ (crutare). În jur întră toți medicii români din comitat, având de prezident și de raportor câte un medic ales din sinul lor. Copiii premiați se vor cântări, măsură și fotografia. Discursuri se vor țineă despre tuberculoză și în legătură cu aceasta despre ce să se facă pe sate în cauze sanitară și o a doua despre sufletul copilului. În legătură aflăm, că corpul didactic din Apold se pregătește a da expoziției caracterul unei serbări pentru populațiunea de acolo și pentru oaspeții, ce vor participa. Tot în aceeaș ședință s'a stabilit programul *expoziției de vite de prăsilă* (a 16-a), ce se va țineă la 21 Oct. în Săsciori. — S'au luat dizpoziții pentru tipărirea tractatului despre *cultura viilor*, datorit învățătorului Nic. Iosif din Aciliu. — Raportul de tot interesant al dlui C. Herta, șef contabil în Săliște, totodată revizor general al Insoțirilor de credit sistem Reiffisen, despre frumoasele progrese, ce le fac insoțirile noastre, s'a luat cu mulțumită la cunoștință.

— La fine, comitetul a luat în primire portretele în oleu ale binemeritaților dui Eugen Brote, întemeietor și membru onorar al Reuninnei și al mult regretatului Dr. D. P. Barcianu, fost vice-prezident al ei, portrete procurate din dărrile făcute fondului portretelor bărbaților binemeritați ai Reuninnei.

Petreceri. Societatea de lectură a studenților dela gimnaziul superior fundatiional din Năsăud, invita la *serata literară-muzicală* urmată de *dans*, care va aranjă în 3 Octobrie n. a. c. în presara zilei aniversare a 43-a dela înființarea gimnaziului. Venitul cnrat este destinat în favorul „Mesei studenților“ dela gimnaziul din Năsăud.

Rectificare. În nrl 38. al foaiei noastre, la „Misiuni populare“, în rubrica Noutăților, a rămas afară „Săsarieu“, comuna, unde s'a ținut în 22 și 23 Septembrie „Misiunile populare“.

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată atărnă mult dela calitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantație, cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebuie să fi fost grijită și udată în continuu. Una dintre cele mai bune școale de viță de vie și recunoscute de toți de o calitate escelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnava* a lui Fr. Caspari din Mediaș. Grijă ce să poartă pentru școala aceasta, să poate vedea din împrejurarea ca în vara trecută vițele de vie erau udade zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumusețe. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școale de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

Posta Redacțiunii.

A. P. Săsarieu. Vezi nrl 38 al „Unirei“. Prea târziu.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

80,000 arbori fructiferi.
1 milion plante pentru gard via
1 milion sujete (pădureți).
Arbori de promenade, tușe decorative
roza poame cu boabe etc.

1 1/2 milion altoi de vițe
Vițe europene și americane
cu și fără rădăcină
Cataloge și instrucțiuni de
cultivare gratis.

ȘCOALELE de POMI și VIȚE de VIE ÎMPREUNATE FISCHER & COMP. și M. AMBROSI.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

2. *Plină de ură.* „Spiritele inferioare”, zice Kardec, „cari ne încunjură de toate părțile, — fiindcă nu sunt deslănțuite încă de patimile lor pământești și de ideile trupești, — se lasă a fi conduse de certe și neînțelegeri reciproce, se batjocoresc și se învinovătesc Imprumutat, ba aruncă unul după altul chiar și scândurele, pietri”, etc. ¹⁾

Ura aceasta a spiritelor se manifestă și față de oameni, și mai întâi față de mintea lor. „Sunt”, zice Allan Kardec, ²⁾ „anumite spirite, cari printre lucrurile bune amestecă intenționat și cu perfidie precugetată fapte neexistente, mărturisiri mincinoase, cu scopul de a seduce pe ascultători”. Ca mijloc, de a se apăra în contra spiritelor seducătoare, el propune judecata minții și uniformitatea mai multor comunicări primite dela diferiți medii, cari să nu fi știut nimica unul de altul.

Alte spirite apoi își arată ura față de trupurile oamenilor. Un caz de acestea descrie *Bénézet*, primarul din Toloza (în Franța). ³⁾ Neamurile lui, și în special o fată a dânsului, avea datina să întrebe un anumit spirit, care se arăta într-o masă. Dela o vreme se săturaseră de spirit, și stropiră masa cu apă sfințită. Atunci spiritul se infuriă; și fată-sa se trezește că o mușcă ceva de picior. Se uită cu bărbatul, și văd că curge sânge, iar mușcătura se părea ca de câne. — Am văzut apoi și noi pățania unor experimenterii din Roma, publicată în „Annali dello Spiritismo in Italia”, când unuia i-s'a vărsat apă pe cap, și apoi i-s'a uns părul cu ceva materie unsuroasă de culoare negrie, etc.

Un alt caz de acestea s'a petrecut tot în Roma. ⁴⁾ Un june, cu numele *Enrico Rosati* luase parte la două ședințe spiritiste. La prima ședință experimenterii formară cercul îndatinat, în jurul mesei. El însă nu credea, că s'ar putea întâmpla ceva fenomen. După un pătrar de oară, Rosati simte ca și când i-ar fi trecut un curent electric prin piciorul stâng de sus până jos, strângându-i piciorul ca cu cleștele. Îngrozit, sare dela masă, alergând și strigând prin odaie, de durere. — În ziua următoare merse din nou la ședință, la insistența prietinelor, și se așază lângă masa psihografă (masă, carea dă răspunsurile prin arătarea literilor, săpate pe discul de deasupra ei). Spiritul spuse, că va începe să le comunice după un pătrar de oară. Înainte de ce s'ar fi terminat pătrarul, Rosati simte, că l-ar strânge peste piept și peste trup două mâni de fier, așa că nu mai putea nici să răsuflă. Vede înaintea ochilor flăcări luminoase, și căzdu jos fără simțiri. Când s'a trezit, vede pe colegii lui, punându-i apă rece pe cap, și frecându-l cu oțet. Flăcări încă tot mai vedea. În urmă își redobândește deplin conștiința de sine, dar nu-și putea mișca mâinile și picioarele. Au trebuit să treacă vre-o 6 minute până ce și le-a putut îndoi, și tot atâta până ce a putut grăi. Cu aceasta Rosati a părăsit spiritismul; mai mult nu s'a mai dus. — Ceilalți experimenterii întrebă de un spirit, care se chema Eleonora, și care se părea mai binevoitor, că pentru ce s'a produs molestările acestea? Eleonora răspunse, că un anumit spirit răutăcios, cu numele M....., împreună cu alte spirite, s'a fost legat să nimicească reușita ședinței și fenomenele binefăcătoare ale spiritului King „folosindu-se, dacă ar fi fost de lipsă, chiar și de mijloace violente, cum ar fi fost producerea de convulsii în muieri, și molestarea bărbaților..... Fiii întunerecului, „adause Eleonora”, urăsc lumina; spiritele răului, umbliă după rele, tot după rele: acesta e binele lor, raiul lor!”

De altcum aceasta ni-o spune și Allan Kardec. ⁵⁾ „Adeseori spiritul n'are alt scop, decât să facă rău; vrea să sufere și alții, pe cum sufere el, și simte un fel de plăcere în molestarea și năcăjirea oamenilor.... Spiritele acestea lucră câte odată din ura, ce o au față de binele altuia.... Alte spirite apoi pornesc

dintr'un simțământ de jos, care le împinge să se folosească de slăbiciunea anumitor persoane, despre cari știu că nu li-se vor împotrivi. Întrebând noi (Kardec) un spirit de acestea, care intrase într'un tinăr mediocru, că pentru ce și-a ales chiar pe amărțul acela, ni-a răspuns: Simțesc un dor nestins de a năcăji pe cineva; un om cu minte m'ar fi alungat, și de aceea m'am năpustit asupra slăbănogului acestuia, care nu mi-se opune”.

Ura aceasta a spiritelor față de oameni merge și mai departe; *ele vreau să domnească peste om.* „Între toate primejdiile, pe cari le aduce cu sine practizarea spiritismului, cea mai de frunte este: *obsesiunea*, carea este o imposable, pe care o ieau anumite spirite peste anumite persoane”. ¹⁾ Obsesiunea aceasta are trei grade. *Cea de gradul prim*, adică cea mai inferioară, consistă într'aceea, că spiritele molestează persoanele, la stăpânirea cărora au ajuns, comunicându-le lucruri false, sub forma adevărului; molestându-le și în extern prin dezordinile, pe cari le produc cu mobilele din casă: cu patul, cu masa, etc., producând chiar și sunete îngrozitoare. *Obsesiunea de gradul al doilea* e ceva mai rea. Persoanele, cari au nefericirea de a fi molestate în forma aceasta, ajung la anumite convicții greșite, pe cari li-le impun spiritele, și cari nu pot proveni dela ineseși persoanele căzute jertfă. „În forma aceasta”, continuă Kardec, ²⁾ „spiritul guvernează persoana, peste carea s'a făcut stăpân, ca pe un orb, așa că o poate face să primească învățăturile cele mai extravagante, teoriile cele mai absurde. Poate să o tragă și la lucruri de răs, și să-și compromită onoarea”. — Gradul al treilea al obsesiunii e: *subjugarea*. „Aceasta”, continuă Kardec, ³⁾ „consistă în paralizarea sau nimicirea voinții spiritistului subjugat, carea îl face să lucre fără voia lui.... Ea poate fi morală ori trupească. Cea morală face ca subjugatul să ia rezoluțiuni adeseori absurde și compromițătoare; prin cea trupească spiritul influențează asupra organelor materiale, și provoacă porniri involuntare. În medii scriitori ea se manifestă într'un dor nestins de a scrie, chiar și în timpul cel mai necuviincios. Noi am văzut un atare subjugat, carele fără să aibă peană ori ceruză, să puna să scrie cu degetul, ori unde s'ar fi aflat: pe stradă, pe păreți, pe porți, etc. Subjugarea trupească merge câte odată și mai departe: silește pe cel subjugat la lucruri de răs. Noi am cunoscut pe unul, carele nu era nici tinăr și nici frumos, și carele de silă s'a pus în genunchi înaintea unei copile, cerându-i mâna, fără să fi voit el așa ceva. De alte ori simția în spate o greutate, care îl siliă să se pună în genunchi și să sărute pământul în fața mulțimei. Oamenii credeau că e nebun; dar nu era, pentru că știea tot ce face, și făcea de silă”. „Obsesiunea aceasta, de ori care grad ar fi”, adaugă Kardec, ⁴⁾ „e una din primejdiile cele mai mari ale oficiului de mediu, și în același timp una din cele mai frecvente”.

Ura aceasta a spiritelor față de oameni produce și *neînțelegeri familiare*, mințind unui soț, în contra celuilalt. Produce pagube materiale, și chiar și morburii. Despre morburile acestea pomeniă și memorandumul celor 15,000 de Americani, spunând despre cazuri de *nebulie*, și de *sinucideri*.

Despre primejdia aceasta a spiritismului: de a produce *nebulie* în spiritiști, și mai cu samă în medii, ne vorbește: *a) Allan Kardec*. ⁵⁾ „Subjugarea trupească”, zice el, „poate să ajungă până acolo, încât să nebunească pe om”; dar tot el se mângăie cu aceea că nebunia aceasta „e un fel de nebunie, a cărei cauză lumea n'o cunoaște, și carea n'are de a face nimica cu nebunia ordinară”. — *β)* Despre aceasta ne mărturisește *dr. Paul Gibier*. ⁶⁾ „Anumiți indivizi trebuie desfătuiți dela practizarea spiritismului. Căci omul trebuie să fie de o natură tare, și scutit de ori ce înclinațiune ereditară a creierului, dacă nu vrea să-și piardă mintea, fără să și-o mai poată redobândi; ori cel puțin, dacă nu vrea să și-o tulbure prin comunicațiunea cu cel nevăzut, foarte potrivită spre a i-o strică.

(Va urmă.)

¹⁾ Médiuns, pag. 373; Franco, pag. 162.

²⁾ Médiuns, pag. 291; Franco, pag. 163.

³⁾ »Des tables tournantes«, etc. Paris; Franco, pag. 164.

⁴⁾ »Annali dello Spiritismo in Italia« din 1875, la pag. 115; Franco, pag. 168—169.

⁵⁾ Médiuns, Paris 1869 pag. 314—315; Franco, pag. 171.

¹⁾ Kardec, Livre des médiums, cap. XXIII.

²⁾ Loc citat.

³⁾ Loc citat; Franco, pag. 192.

⁴⁾ Médiuns, pag. 311.

⁵⁾ Médiuns, pag. 375.

⁶⁾ Le spiritisme, Paris 1891, pag. 385—386; Franco, pag. 197—198.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

21

„Dacă Mântuitorul și religia nu au mai respectat în școală, atunci . . . noapte bună, Austrie! Tu mergi în galop spre sfârșitul tău! Mi se pare că ar fi mai bine dacă ar veni social-democrații la putere. Ceea ce este însă mai păcătos, este, că ne pot forța să ne trimitem copii în școli necreștinești, indiferent dacă acolo predă un jidov s'au vr'un păgân botezat. Aceasta este obligativitatea liberală croită după noua modă! Căci dacă ne ținem copiii acasă, atunci ne store sufletul și măduva din oase cu amende și aresturi până ne vedem siliți să facem ceea ce nu voim să facem. Dacă părinții creștini sunt forțați să-și dea copiii pe mâna învățătorului necredinței, — ce va să zică asta? Nu este aceasta o tiranizare a conștiinței? — Împotriva unei asemenea siluire nu există decât un singur mijloc: să emigrăm într-o țară unde omul să poată dispune liber de copiii săi, și să-i crească în credința sa. Roza mea ce e drept a eșit deja din școală, iar peste doi ani când Ștefănică va avea vrâsta de școală eu am să fiu în America liberă!“

Toți cei dimprejurul mesei dădură din cap aprobând.

„Oameni buni, permiteți-mi și mie un cuvânt“, începă acum bătrânul Gerstle. „Stările noastre sunt în adevăr desperate, cari vor conduce la un sfârșit groaznic, dacă va merge tot așa înainte cu decristianizarea poporului. Din pricina aceasta însă nu e nevoie să emigrăm, cum zice Kehrwald, și nici să dorim venirea social-democraților, căci este știut, că aceștia nu cred în Dumnezeu, distrug ori ce religione, ridică dreptul de proprietate, introduc amorul liber, cu un cuvânt vor să aducă omenirea la stadiul animalelor. Dacă jidano-liberalii sunt dușmani lui Dumnezeu, asupritori ai poporului și draci... apoi social-democrații sunt și mai mari draci! Acum întreb cine poartă vina la toate acestea? Voi ziceți că jidano-liberalii și francmasonii. Aceasta nu este tocmai exact. Jidanii și francmasonii sunt în adevăr dușmanii sănții noastre Biserici și ai creștinismului. De aceea au făcut ei legi, cari în ultimele consecințe ținesc la nimicirea religiei. Dar cum se întâmplă că dușmanii religiei au putut să facă asemenea legi în cameră? Aceasta vine de acolo, fiindcă poporul alege deputați cari sunt dușmani ai religiei. Prin urmare și poporul poartă vina legilor proaste și a mizeriei ce rezultă din ele. Dacă poporul ar fi ales tot deputați buni creștini, atunci legea neconfesională a instrucției n'ar fi putut trece de loc prin corpurile legiuitoare. Ce urmează de aici? Ca noi să desperăm și să emigrăm? Nu — din contra! Noi rămânem în patrie și ne mișcăm. Noi vom gonii pe jidano-liberalii din spelunca vițiilor. Noi vom alege numai deputați cinstiți, buni creștini, și vom îndemna și pe alții să facă tot așa. Dacă va fi pătruns odată în popor necesitatea unei asemenea procedări, atunci domnia jidano-liberalilor s'a sfârșit în Austria, jugul tiraniei va fi zdrobit și aurora libertății se va fi ivit.“

Țăranii ascultau cu respirația oprită și aprobau din inimă.

„Socoteala dlui învățător este nimerită“,

zise Günther. „Așa să facem, să alegem bărbăți creștini, cari vor înfrânge tirania școlară“.

Până în spre sară au șezut oamenii la „Bou“ și au plecat de acolo cu propunerea firmă de a răzbuna somnolența de mai înainte prin întrebuintarea cât se poate de bună a dreptului lor electoral.

IX. Elevii lui Knack.

Fructele se coceau încetul cu încetul.

După o activitate de cinci ani a învățătorilor neconfesionali se produse o destrăbălare completă a tinerimei din Schwanheim. Ionaș Ștern jidanul care avea despărțirea inferioară lucra cu multă dibăcie și după gustul învățătorului diriginte. Lucrarea lui Stern însă era fără zgomot nu ca a lui Knack cu trufie provecătoare. Cu un calcul înțelept, în mod delicat și pe încetul submină jidovul morala evlavioasă și credința creștinească în inimile copiilor, așa că Knack era foarte mulțumit când primia elevii din mâinile jidanului.

Destrăbălarea tineretului din Schwanheim a devenit cunoscută și prin împrejurime; — poznele și dracoveniile tinerilor desmățați ajunseră până în parcul milionarului Huber. Desolvarea și năcazul lui Huber erau nespuse și pe deasupra mai erau potențate prin conștiința propriei slăbiciuni. El neglijase cu cinci ani în urmă să protesteze în loje împotriva planului lui Lug. Nu și-a ridicat glasul atunci, fiindcă provăzuse că protestările sale ar fi zădarnice față cu influența cavalier al ordinului, și el singur s'ar expune de geaba la supărări și emoțiuni. Acuma îi părea rău de neactivitatea și indiferentismul său de atunci și simția mustiintă că n'a încercat să impedeze răul. După cinci ani, cu ocazia unei vizite a lui dr. Lug la Tivoli al său, domnul Huuber nu și-a ascuns de loc nemulțumirea față cu avocatul, Oaspele și-a exprimat dorința de a face o plimbare până la Schwanheim. Huber l-a însoțit.

„Schimbările provocate de dta la școala din Schwanheim au produs rele fructe“, începă milionarul. „Iarna trecută mi-s'au stricat și tăiat niște conifere rare și foarte frumoase. M'am revoltat. Nu ți-am prezis aceste renghiuri ale tineretului? Trebuia să se întâmple așa, dacă frica lui Dumnezeu și decalogul au încetat de a mai fi păzitorii proprietății“.

(Va urmă).

RAPORTUL

comitetului Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur despre starea materială a Reuniunii ascernul adunării generale din 2 Septembrie n. 1906.

1. Cassa în număr . . .	8700 cor. 24 fil.
2. În obligațiuni și cambii . . .	15546 „ 90 „
3. Starea dep. la inst. „Albina“ . . .	130 „ — „
4. Mobiliar în valoare de . . .	210 „ — „
5. Acții „Concordia“ . . .	408 „ — „
6. Spre restituibile . . .	52 „ — „
Averea activă a Reuniunii	25047 cor. 14 fil.

Dela adunarea generală ultimă din 28 August 1905 până azi s'a făcut:

Incassări: titulo capital . . .	9377 cor. 96 fil.
„ interese . . .	1385 „ 48 „
„ taxă . . .	889 „ 20 „
Suma: . . .	11643 cor. 24 fil.

Erogațiuni: titulo capital . . .	2180 cor. — fil.
„ spese rest. . .	— „ — „
„ „ nerest. 763 „ . . .	— „ — „
Suma: . . .	2943 cor. — fil.

Mișcarea cassei dela 28 August 1905 până azi face: 14586 cor. 24 fil.

Subtragând din venitul brut totalul eșirilor rezultă un profit net al anului de: 1503 cor. 68 fil.

Amăsurat §-ului 17 al Statutelor Reuniunii, fondul trebuie să ajungă la suma de 20,000 cor. pentru a putea din interesele lui „intemeia șoale de învățământ și lucru, precum de a da și ajutoare materiale fetițelor române din Mediaș și jur.

Mediaș, în 2 Septembrie 1906.

Maria Moldovan, m. p.
prezidentă.

Elena Suciu, m. p.
cassieră.

Maria Neosva, m. p.
secretăreasă.

Poșta Administrației.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

M. Ludoș pe 1906 sem. 2-le. Ig. Sz. N.-Léta pe 1906 sem. 1-im. G. W. Eger pe 1906 sem. 2-le. P. P. Lugoș pe 1906 sem. 2-le. Veneția inf. pe 1906. Sályi pe 1906 sem. 1-im. Ó.-Bogáta pe 1906 pătrarul al 3-le. Józsefháza pe 1906 sem. 1-im. Laposbánya pe 1905. E. A. Kerülös pe 1906 sem. 2-le. Boaria pe 1906. Dr. F. Gherla pe 1906 sem. 2-le. Dezmir pe 1906 sem. 2-le. Jiu-Coroiești pe 1906 sem. 2-le. I. L. Deva pe 1906 pătr. 3-le. G. P. Zombor pe 1906 sem. 2-le. Ighiu pe 1904 sem. 2-le. Reghinul săs. pe 1906 sem. 2-le. Ortelec pe 1906 sem. 1-im. Timișoara pe 1906 sem. 2-le. G. B. Glod pe 1906 sem. 2-le. Cătina pe 1906 sem. 2-le. Oláh-Kékes pe 1906 sem. 2-le. B. D. Lugoj pe 1906 sem. 2-le. Șermășel pe 1906. Alsó-Szilvás pe 1906 sem. 2-le. Hidvög pe 1906 sem. 2-le. Oláh-Gyürös pe 1903 sem. 2-le, 1904 și 1905. Reun. de lect. Năsăud pe 1906 Iuliu—Septembrie. Tractul Șomcutei-mari pe 1906 sem. 1-im. Ó.-Béba pe 1905 și 1906 sem. 1-im. Dumbrava pe 1906. Zorlențul-mare pe 1906 sem. 2-le. Valea-groșilor pe 1906 și pentru restul din Căpâlna 4 cor. Cianadul-sărbesc pe 1906 sem. 1-im. G. M. Beiuș pe 1906 Iuliu—Septem. Casina Șimleu pe 1905 sem. 2-le. Binevoii a ne trimite prețul abonamentului și pe anul acesta 1906. Silvașul de câmpie pe anii 1901—1905 până în 1 Martie.

Bibliografie.

A apărut:

Tabloul regelui Carol, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul reginei Elisabeta, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul regelui Carol, 55 cm. înălțime, 44 cm. lățime. Prețul 1 cor. — Șerban Vodă Cantacuzino la încunjurarea Vienei de către Turci și Prezentarea steagului turcesc luat la Grivița de către batalionul II. de vânători, à 2 cor. 50 fil. — La comandă are să se aclude și porto 10 eventual 20 fil. — Tablourile sunt executate foarte bine și frumos și sunt o adevărată podoabă pentru casă. — Se află de vânzare la: *Librăria seminarială*, — Blaj.

Discursuri parlamentare, de dr. Iuliu Maniu. Dl deputat a cercului Vinț, a adunat în o broșură de aproape 100 pag. frumoasele și puternicele sale discursuri în număr de 9 rostite în parlamentul țării. Celea multe înainte!

Predici sau învățături, de Petru Maior, editate de dr. Elie Dăianu, a apărut partea IV., cuprinzând predicile dela Dumineca X—XXIV. după Rnsale. Prețul 1 coroană. Le recomandăm călduros.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

